

Hogeschool van Amsterdam
Maatschappij en Recht

DE MENING VAN BURGERS OVER DE TREMANORMEN

EEN EVALUATIEONDERZOEK ONDER GESCHIEDEN BURGERS NAAR
DE RECHTERLIJKE ALIMENTATIENORMEN, GELDEND TOT APRIL 2013

KENNISCENTRUM MAATSCHAPPIJ EN RECHT
LECTORAAT LEGAL MANAGEMENT

CREATING TOMORROW

B.M. Dijksterhuis
M. van Duijvenvoorde
M. Nagel

Over de auteurs

Mr. Dr. Bregje M. Dijksterhuis is in 2008 aan de Universiteit Leiden gepromoveerd op een rechtssociologisch onderzoek naar landelijke rechterlijke samenwerking op het gebied van alimentatie. Zij is werkzaam als onderzoeker en docent bij de Hogeschool van Amsterdam, binnen de onderzoeksgroep 'legal management' in het domein Maatschappij en Recht. Dijksterhuis doet in samenwerking met de rechtspraak, studenten en andere onderzoekers, onder andere onderzoek naar de praktijk van het echtscheidingsrecht en naar de organisatie van juridische dienstverlening.

Mark van Duijvenvoorde LL.B. werkt als Hogeschool Onderzoeker in Opleiding binnen het onderzoeksprogramma 'Legal Management' van de Hogeschool van Amsterdam. Van Duijvenvoorde werkt mee aan meerdere onderzoeken op het terrein van de organisatie van juridische dienstverlening. Hij is afgestudeerd aan de opleiding HBO-Rechten van de Hogeschool van Amsterdam. Zijn afstudeeronderzoek ging over het kinderalimentatiesysteem Recourt/Van der Steur.

Mats Nagel MsC. is in 2012 aan de Universiteit van Amsterdam afgestudeerd in de Psychologische Methodenleer. Op dit moment is hij werkzaam als practicumgroepdocent binnen de afdeling Psychologie van de UvA. Naast de werkzaamheden aan de UvA werkte hij als methodologisch adviseur en analist mee aan verschillende onderzoeken, waaronder surveys voor het NIP en een onderzoek naar het kinderalimentatiesysteem Recourt/Van der Steur.

VOORWOORD

In dit rapport wordt verslag gedaan van een onderzoek naar de mening van gescheiden burgers over de Tremanormen geldend tot april 2013. Het onderzoek vond plaats in opdracht van de Raad voor Rechtsbijstand en het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen.

Dit onderzoek was niet mogelijk geweest zonder de medewerking van de 226 respondenten van de enquête. We willen de 20 gescheiden ouders die bereid waren tot vervolginterviews extra bedanken. Daarnaast bedanken wij Leo de Bakker en Nina Vels van het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen en Peter van den Biggelaar en Ingrid von Burg van de Raad voor Rechtsbijstand voor het mogelijk maken van dit onderzoek.

Naast de auteurs hebben een aantal anderen aan het rapport meegewerkt. Ten eerste willen wij Wendelien van Eerde, werkzaam als psycholoog aan de Amsterdam Business School, bedanken voor haar advisering over de methodologische aanpak. Daarnaast willen wij Linda Breed en Jeroen Groeneveld van de opleiding HBO-Rechten bedanken voor hun inhoudelijke en statistische bijdrage; Ivar Timmer van de onderzoeksgroep Legal management voor zijn advisering en organisatorische facilitering. Daarnaast heeft afstudeerstudent Evelien Latuputty een nuttige bijdrage geleverd.

Amsterdam, september 2013

Bregje Dijksterhuis
Mark van Duijvenvoorde
Mats Nagel

HOOFDSTUK 1: AANLEIDING EN ACHTERGRONDEN	5
HOOFDSTUK 2: ACHTERGRONDKENMERKEN	8
2.1 SITUATIE VAN DE RESPONDENTEN	8
2.2 DEELCONCLUSIE	11
HOOFDSTUK 3 VERGELIJKING ALIMENTATIEGERECHTIGDEN EN ALIMENTATIEPLICHTIGEN.....	13
3.1 SITUATIE VAN DE RESPONDENTEN	13
3.2 DEELCONCLUSIE	14
HOOFDSTUK 4: GEBRUIKSVRIENDELIJKHEID, BEGRIJPELIJKHEID EN RECHTVAARDIGHEID	15
4.1 GEBRUIKSVRIENDELIJKHEID	15
4.2 BEGRIJPELIJKHEID.....	16
4.3 RECHTVAARDIGHEID	17
4.4 DE UITKOMST VAN DE BEREKENING	17
4.5 DEELCONCLUSIE	19
HOOFDSTUK 5: VERVOLGINTERVIEWS.....	21
5.1 GEBRUIKSVRIENDELIJKHEID	21
5.2 BEGRIJPELIJKHEID.....	21
5.3 RECHTVAARDIGHEID	22
5.4 DEELCONCLUSIE	22
HOOFDSTUK 6: CONCLUSIE.....	23

HOOFDSTUK 1: AANLEIDING EN ACHTERGRONDEN

In dit onderzoek worden de Tremanormen, die golden tot 1 april 2013 (oude Tremanormen) geëvalueerd vanuit het perspectief van de gebruikers: de alimentatieplichtigen en -gerechtigden. De opdrachtgevers van dit project zijn de Raad voor Rechtsbijstand en het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO). Daarnaast hebben de Tweede Kamerleden Recourt (PvdA) en Van der Steur (VVD) in de Expertmeeting Kinderalimentatie laten weten prijs te stellen op dit onderzoek naar het rekensysteem Recourt / Van der Steur.

De aanleiding voor dit onderzoek is een door de PvdA en VVD voorgestelde wijziging van het alimentatiesysteem. De kamerleden Recourt van de PvdA en Van der Steur van de VVD hebben in een plan een nieuw rekensysteem en bijbehorende Kinder Alimentatie Reken Tool geïntroduceerd.¹ Deze online juridische tool voor burgers geeft aan de hand van ingevulde gegevens over de persoonlijke situatie van de gebruiker een berekening van de door diegene verschuldigde kinderalimentatie.

Naar aanleiding daarvan is het alimentatiesysteem Recourt/Van der Steur en de bijbehorende online tool KART onderzocht.¹

Het onderhavig onderzoek vond tegelijkertijd plaats: een evaluatieonderzoek onder een vergelijkbare groep alimentatiegerechtigden en –plichtigen naar de rechterlijke Tremanormen. De reden voor dit onderzoek was dat de opdrachtgevers wilden weten of het systeem van de Tweede Kamerleden een verbetering is ten opzichte van het huidige systeem, de Tremanormen.

De Tremanormen worden geëvalueerd vanuit het perspectief van alimentatieplichtigen en –gerechtigden. Het LBIO biedt, via de pilot alimentatierekenen, (hierna: LBIO-pilot-groep) burgers aan om op beider verzoek voor 50 € een alimentatieberekening te maken. Bij die berekening worden de Tremanormen gebruikt als uitgangspunt. Het betreft dus alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden die behoefte hebben aan een eerste alimentatieberekening of een herberekening.

Er heeft echter tijdens de uitvoering van het onderzoek een onvoorziene wijziging plaatsgevonden. De Werkgroep Alimentatienormen heeft per 15 februari 2013 de Tremanormen aangepast. Per 1 april zijn ze volledig in werking getreden. Derhalve zijn enkele vragen uit de enquête niet opgenomen in de analyse. Zie voor de nieuwe Tremanormen: <http://www.rechtspraak.nl/procedures/landelijke-regelingen/sector-familie-en-jeugdrecht/pages/werkgroep-alimentatienormen.aspx>.

De consequentie van deze aanpassing is dat het onderhavige onderzoek inmiddels verouderde Tremanormen betreft. Het is dus niet zeker of alle resultaten ook voor de nieuwe Tremanormen gelden. Desalniettemin leveren de resultaten een nuttige bijdrage aan de kennis van hoe de Tremanormen in de praktijk door burgers worden ervaren. De nieuwe Tremanormen zijn nog niet geëvalueerd vanuit het perspectief van burgers. Het is dus nog niet bekend of de mening van de burgers is veranderd door de wijzigingen in de nieuwe Tremanormen 2013.

2. DOELSTELLING

Het doel van dit onderzoek is het evalueren van de (oude) Tremanormen, vanuit het perspectief van de LBIO-pilot-groep.

3. CENTRALE VRAAG EN DEELVRAGEN

CENTRALE VRAGEN

- Wat zijn de ervaringen met en meningen over de Tremanormen van de LBIO-pilot-groep?

DEELVRAGEN

GEBRUIKSVRIENDELIJKHEID EN EENVOUD

1. In hoeverre ervaart de LBIO-pilot-groep de Tremanormen als eenvoudig?
2. In hoeverre ervaart de LBIO-pilot-groep de Tremanormen als gebruiksvriendelijk?

¹ Dijksterhuis & van Duijvenvoorde 2013.

TRANSPARANTIE

3. In hoeverre vindt de LBIO-pilot-groep het rekensysteem begrijpelijk?
4. In hoeverre heeft de LBIO-pilot-groep voldoende inzicht in de totstandkoming van de berekening?

RECHTVAARDIGHEID/HERKENBAARHEID VAN REKENSYSTEEM EN UITKOMST

5. In hoeverre ervaart de LBIO-pilot-groep de Tremanormen als rechtvaardig?
6. In hoeverre is de LBIO-pilot-groep het eens met de hoogte van de berekende kinderalimentatie?

4. ONDERZOEKSMETHODE

Enquête onder gebruikers van de Pilot Alimentatierekenen LBIO.

RESPONS

Voor het onderzoek zijn 1.200 mensen per post benaderd. Deze groep is in twee fases aangeschreven. De eerste ronde (N = 800) vond plaats in de week van 17 december 2012. De tweede ronde (N = 400) vond plaats in de week van 1 januari 2013. Uiteindelijk konden de gegevens van 226 respondenten gebruikt worden voor analyse. Dit komt neer op een respons van 19%. Gezien het feit dat het gaat om een zeer specifieke en moeilijk benaderbare groep² is dit een redelijke respons.

STATISTISCHE VERWERKING

Voor de analyses en verwerking van de gegevens is gebruik gemaakt van SPSS (*Statistical Package for the Social Sciences version 20*). Voor de grafische weergave van de data is gebruik gemaakt van Microsoft Office Excel.

De items die gemeten zijn met tien-puntsschalen (rapportcijfers) en vijf-puntsschalen zijn geanalyseerd door middel van Mann-Whitney tests, omdat de data in geen geval normaal verdeeld was³. Om te bepalen of er afhankelijkheid bestaat tussen de groepen deelnemers en categorische variabelen, zoals sekse en opleidingsniveau, is gebruik gemaakt van Pearson Chi-kwadraattoetsen⁴. Voor beide toetsen is een alpha van .05 aangehouden. Bij de drie items die gemeten zijn op een tien-puntsschaal (rapportcijfers) wordt naast de gemiddelde beoordeling ook de mediaan gegeven. Dit omdat de mediaan in vergelijking met het gemiddelde minder gevoelig is voor extreme waarden in de data.

Bij het onderzoek wordt er rekening mee gehouden dat deze groep burgers wat afwijkt van de gemiddelde burger die een berekening via de Tremanormen laat maken. De burgers die deelnemen aan de Pilot Alimentatierekenen LBIO kregen zowel per brief als in een telefonisch gesprek van LBIO medewerkers uitgebreide toelichting op de alimentatieberekening. Dat betekent dus dat burgers niet zelfredzaam met een online tool aan de slag hoeven, zoals bij het kinderalimentatiesysteem Recourt/van der Steur het uitgangspunt is. Dit is echter inherent aan het systeem van de Tremanormen: het is bedoeld als een rekensysteem voor juridische professionals. Ook is er een verschil in de deskundige die de alimentatie aan de hand van de Tremanormen heeft berekend, te weten het LBIO en niet een advocaat/mediator. Dit zou mogelijk dus invloed kunnen hebben op antwoorden van geënquêteerden over de begrijpelijkheid en transparantie van de Tremanormen. In de uitkomsten wordt hier rekening mee gehouden.

INTERVIEWS

Ter evaluatie van de mening van de pilotgroep Tremanormen over de Tremanormen hebben 20 vervolginterviews plaatsgevonden. Bij het selecteren van de geïnterviewden is getracht een groep samen te stellen die qua opleidingsniveau en inkomensniveau vergelijkbaar is met de groep respondenten die geïnterviewd is teneinde de mening van gebruikers van het systeem Recourt/van der Steur te evalueren.

² Dijksterhuis & Vels, 2011.

³ Field, 2013, p. 217.

⁴ Field, 2013, p. 721.

De groep van 20 geïnterviewden bestaat uit 9 alimentatiegerechtigden en 11 alimentatieplichtigen. Aan de alimentatiegerechtigden en alimentatieplichtigen is dezelfde vragenlijst⁵ voorgelegd.

OPLEIDINGSNIVEAU GEÏNTERVIEWDEN VERVOLGINTERVIEWS PILOTGROEP TREMANORMEN

De geïnterviewden zijn overwegend hoog opgeleid. De geïnterviewden zijn als volgt verdeeld over de verschillende opleidingsniveaus⁶:

LBIO	basisonderwijs	1
	vmbo	0
	havo	1
	mbo	3
	hbo	10
	wo	5
totaal		20

INKOMENSNIVEAU GEÏNTERVIEWDEN VERVOLGINTERVIEWS PILOTGROEP TREMANORMEN.

De geïnterviewden verdienen overwegend goed. De helft van de geïnterviewden verdient boven modaal. De geïnterviewden zijn als volgt verdeeld over de verschillende inkomensniveaus:

LBIO	0-1500	4
	1500-2500	6
	2500-5000	9
	>5000	1
totaal		20

⁵ Bijlage 3: Vragenlijst vervolginterview LBIO

HOOFDSTUK 2: ACHTERGRONDKENMERKEN

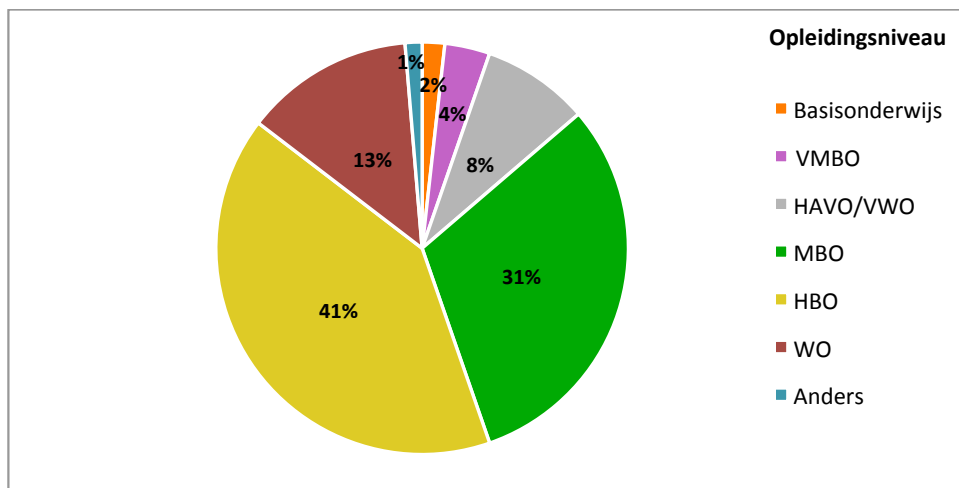
In dit hoofdstuk zijn de achtergrondkenmerken van de gehele steekproef samengevat.

2.1 SITUATIE VAN DE RESPONDENTEN

De alimentatieplichtigen en gerechtigden zijn nagenoeg everedig vertegenwoordigd. Hetzelfde geldt voor de sekse.

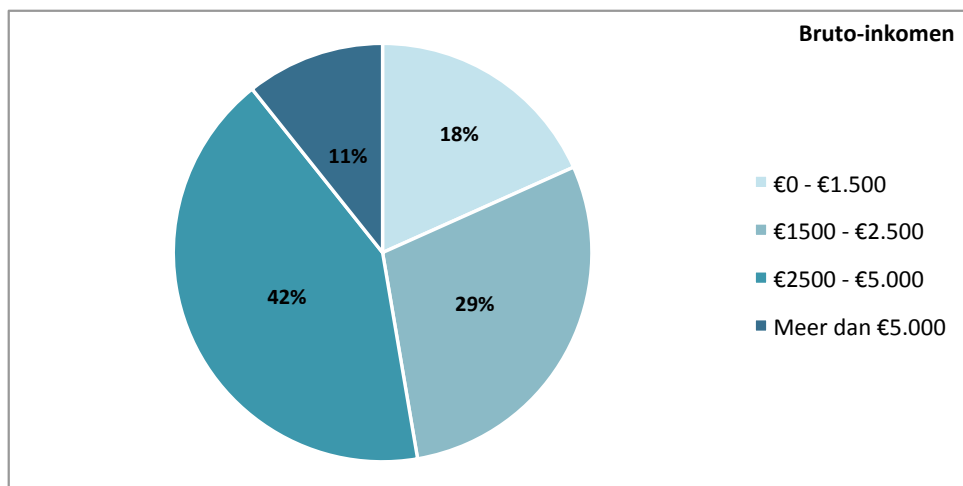
OPLEIDINGSNIVEAU

Alle opleidingsniveaus zijn vertegenwoordigd in de steekproef. De respondenten zijn verhoudingsgewijs iets beter opgeleid dan de gemiddelde bevolking.

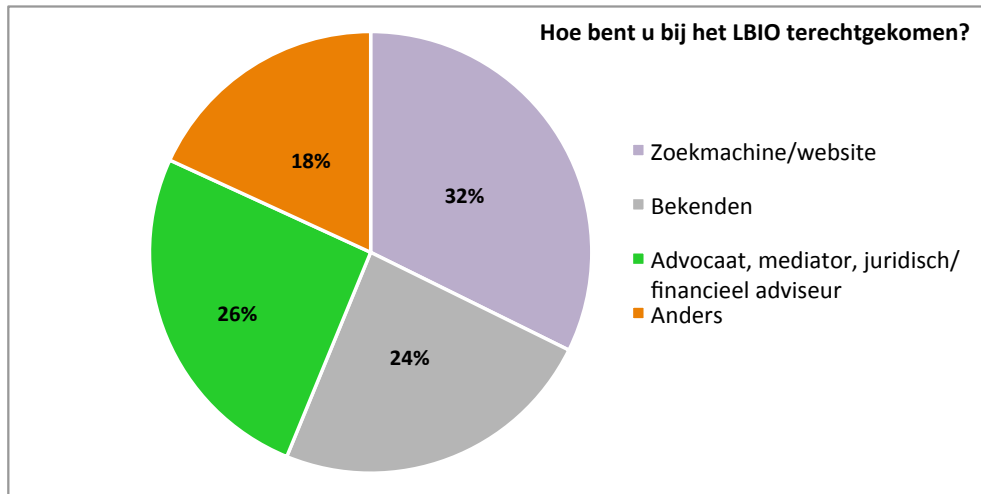
INKOMEN

Ruim twee vijfde van de respondenten heeft een modaal tot twee keer modaal inkomen (€2.500 - €5.000).

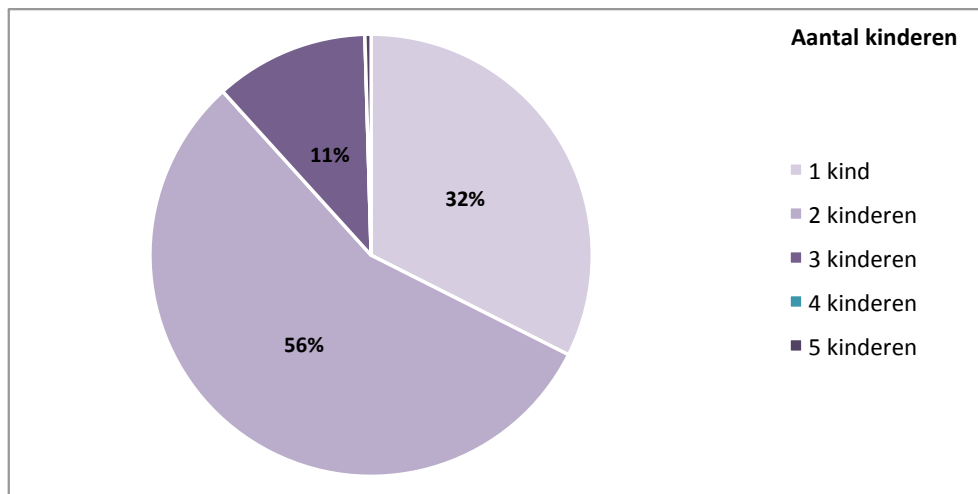

HOE BENT U BIJ HET LBIO TERECHTGEKOMEN?

Een derde van de respondenten is bij het LBIO terechtgekomen via een zoekmachine of andere website. Daarnaast geeft ongeveer een kwart van de respondenten aan dat ze bij het LBIO terecht zijn gekomen via bekenden terwijl nog een kwart er terecht is gekomen via een advocaat, mediator of financieel adviseur.

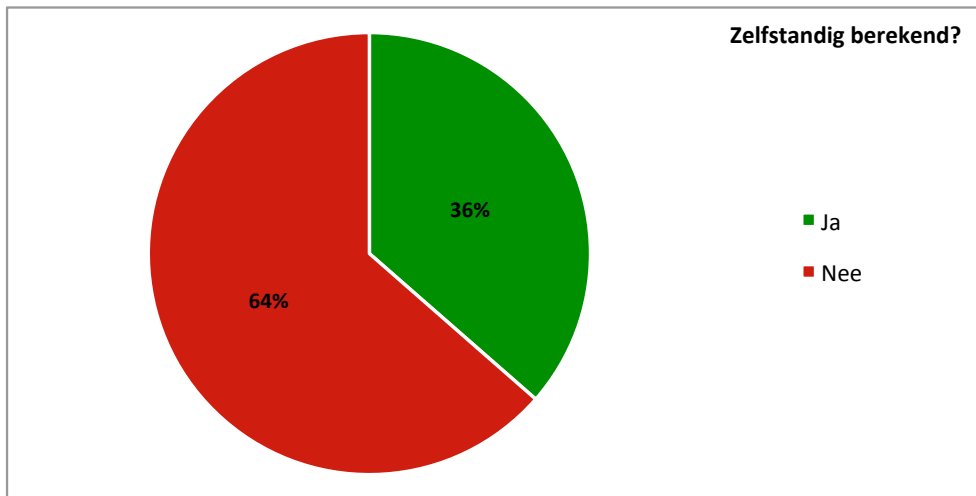

KINDEREN

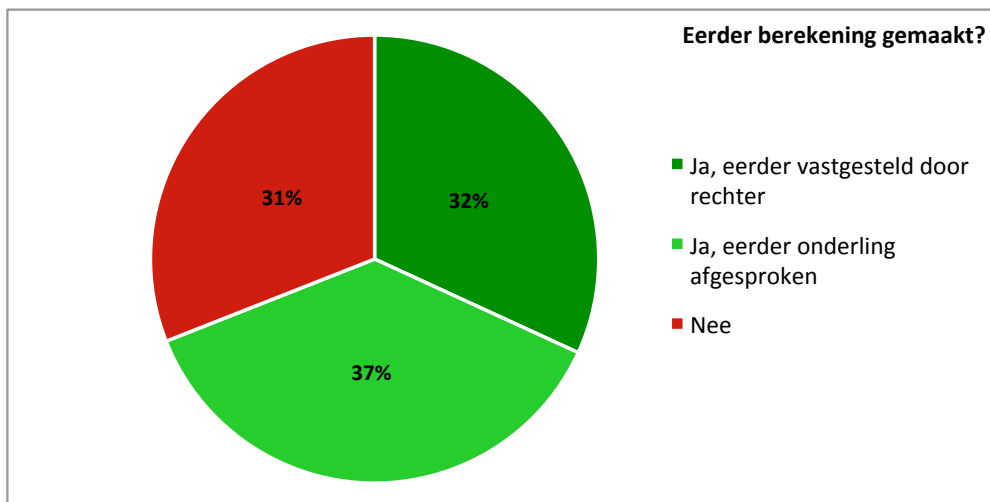
HEEFT U DE BEREKENING ZELFSTANDIG GEMAAKT?

Het overgrote deel van de respondenten geeft aan de berekening niet zelfstandig te hebben gemaakt.

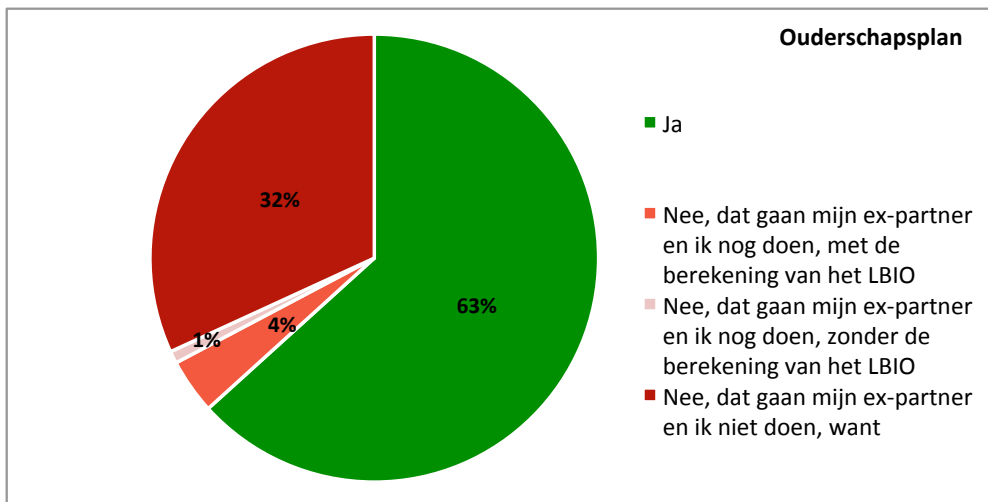
IS DE ALIMENTATIE EERDER VASTGESTELD?

Een ruime meerderheid van de respondenten geeft aan dat de hoogte van de alimentatie al eens eerder (door de rechter) is vastgesteld ofwel onderling is afgesproken. Slechts één derde van de respondenten geeft aan dat er niet eerder een berekening is gemaakt.

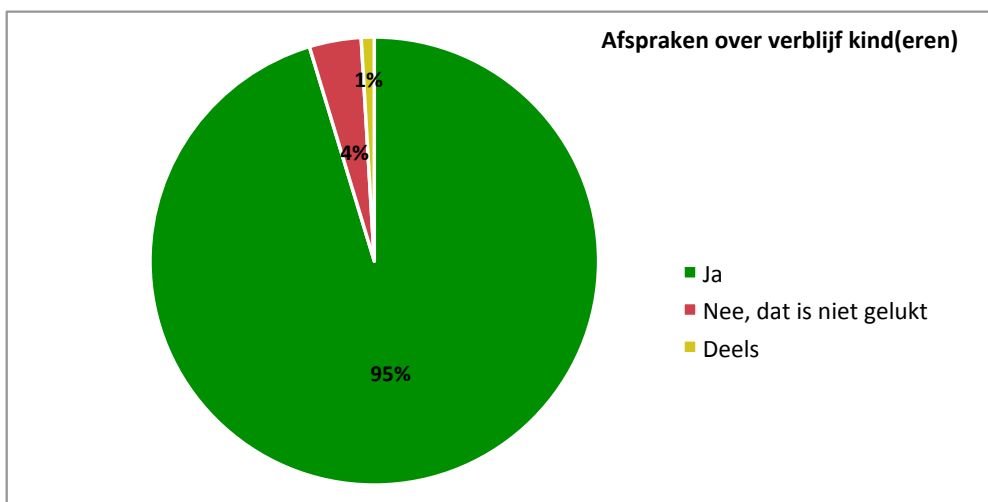
OUDERSCHAPSPLAN

Bijna twee derde van de respondenten heeft reeds een ouderschapsplan. Van de overige respondenten zegt het grootste deel dit ook niet te gaan doen.

AFSPRAKEN MET (EX-) PARTNER OVER VERBLIJF KIND(EREN)

Bijna alle respondenten (95%) geven aan reeds afspraken te hebben gemaakt over het verblijf van het kind. Van de mensen die aangeven dit nog niet te hebben gedaan zegt het grootste deel dat dit niet is gelukt.

2.2 DEELCONCLUSIE

SITUATIE VAN DE RESPONDENTEN

224 burgers hebben de enquête ingevuld geretourneerd. De respondenten zijn nagenoeg evenredig vertegenwoordigd over alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden. De enquête is door evenveel mannen als vrouwen ingevuld. Eén derde is bij het LBIO terecht gekomen via een zoekmachine/website. De pilotgroep Alimentatierekenen is grotendeels via, een zoekmachine, bekenden of een deskundige bij het LBIO terecht gekomen. 18% is via een andere wijze bij het LBIO terecht gekomen. De respondenten zijn overwegend hoog opgeleid. Voor één op de acht respondenten is een middelbare school de laatst genoten opleiding. Eén derde van de respondenten is MBO opgeleid. 41% heeft een HBO-opleiding afgerond en dertien procent is universitair opgeleid.

Ruim twee vijfde van de respondenten verdient modaal tot twee keer modaal. Eén op de tien verdient meer dan twee keer modaal. Iets minder dan de helft van de respondenten verdient minder dan modaal.

Eén op de drie respondenten heeft één kind. Ruim de helft van de respondenten heeft twee kinderen en ongeveer één op de tien respondenten heeft drie kinderen of meer.

DE UITKOMST VAN DE BEREKENING

De helft van de respondenten gaat de uitkomst gebruiken. Iets minder dan de helft zegt dit niet te zullen doen. Een klein deel van de respondenten zegt nog niet te weten of zij de berekening gaan gebruiken. Tweederde deel van de respondenten vindt het bedrag te hoog of te laag. Eénderde van de respondenten is tevreden over de hoogte van de uitkomst. Bij de helft van de respondenten leidde het bespreken van de uitkomst van de berekening tot meningsverschillen. Bij ruim eenderde leidde het bespreken niet tot meningsverschillen.

EERDERE ALIMENTATIEACTIVITEITEN

Tweederde deel van de respondenten heeft de berekening niet zelfstandig gemaakt. Slechts één derde kan dit wel.

Voor ongeveer één derde van de respondenten is de berekening door het LBIO de eerste alimentatieberekening. Voor éénderde van de respondenten is de alimentatie eerder vastgesteld door de rechter. De overige één derde groep van het totaal aantal respondenten is onderling een alimentatiebedrag overeengekomen.

Bij tweederde is er eerder een alimentatieberekening gemaakt. Opvallend is dat nagenoeg alle respondenten afspraken hebben gemaakt over het verblijf van de kinderen. Slechts 5% is het niet of gedeeltelijk gelukt. Dit hangt wellicht ook samen met de grootte van de groep voor wie dit een herberekening is.

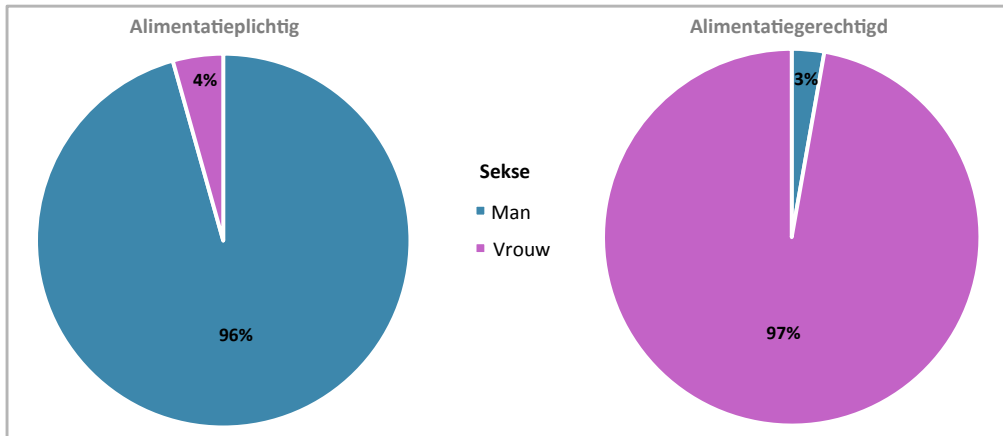
HOOFDSTUK 3 VERGELIJKING ALIMENTATIEGERECHTIGDEN EN ALIMENTATIEPLICHTIGEN

In dit hoofdstuk gaat het om de vergelijking van alimentatieplichtige- en alimentatiegerechtigde respondenten. Mocht er geen statistisch verschil gevonden zijn dan kan hieruit worden afgeleid dat de verdeling van respons in beide groepen niet van elkaar afwijkt.

3.1 SITUATIE VAN DE RESPONDENTEN

SEKSE

Het grootste deel van de alimentatiegerechtigden (96%) bestaat uit vrouwen, terwijl een vergelijkbaar percentage van de alimentatieplichtigen uit mannen bestaat.

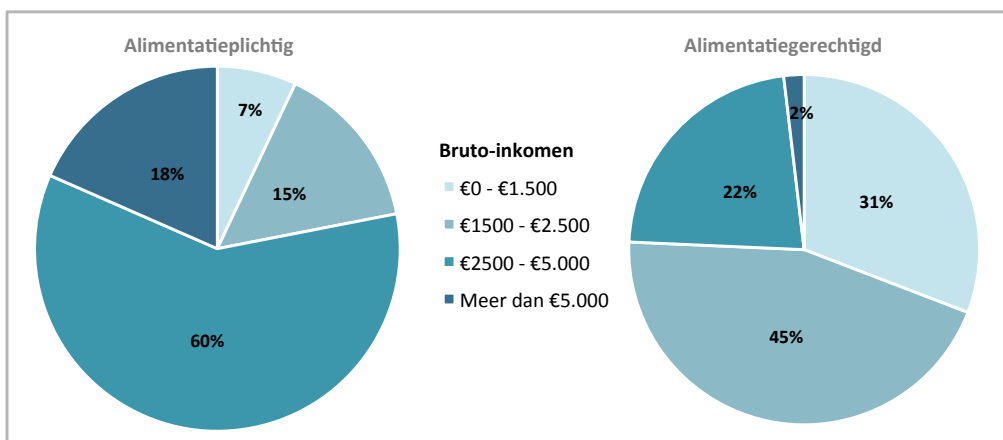

OPLEIDINGSNIVEAU

Er blijkt geen significant verschil in opleidingsniveau tussen alimentatiegerechtigden en -plichtigen. Derhalve is hiertoe geen tabel opgenomen.

INKOMEN

De groep alimentatieplichtigen heeft gemiddeld vaker een hoog inkomen dan de groep alimentatiegerechtigden.

IS DE ALIMENTATIE EERDER VASTGESTELD?

Er bleek geen verschil tussen alimentatiegerechtigden en alimentatieplichtigen wat betreft de vraag of de hoogte van de alimentatie reeds eerder is vastgesteld.

HOE BENT U BIJ HET LBIO TERECHTGEKOMEN

Er bleek geen verschil tussen alimentatiegerechtigden en alimentatieplichtigen in de wijze waarop ze bij het LBIO terecht zijn gekomen.

AANTAL KINDEREN

Er bleek geen substantieel verschil tussen alimentatiegerechtigden en alimentatieplichtigen met betrekking tot het aantal kinderen.

BEREKENING ZELFSTANDIG UITGEVOERD?

Er bleek geen verschil tussen alimentatiegerechtigden en alimentatieplichtigen met betrekking tot de vraag of de berekening zelfstandig is uitgevoerd.

OUDERSCHAPSPLAN

Er bleek geen verschil tussen alimentatiegerechtigden en alimentatieplichtigen met betrekking tot de vraag of ze reeds een ouderschapsplan hebben opgesteld.

AFSPRAKEN OVER VERBLIJF KIND(EREN)

Er bleek geen verschil tussen alimentatiegerechtigden en alimentatieplichtigen met betrekking tot de vraag of er afspraken zijn gemaakt over het verblijf van het kind/de kinderen.

3.2 DEELCONCLUSIE

De groep alimentatieplichtigen heeft gemiddeld vaker een hoog inkomen dan de groep alimentatiegerechtigden.

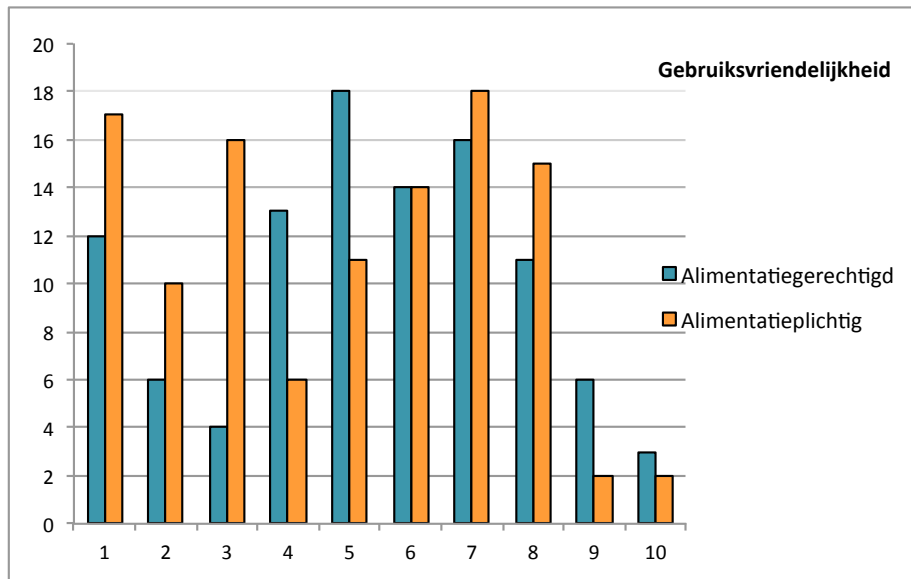
Op de overige, in dit hoofdstuk, behandelde onderwerpen bestaat geen significant verschil in beoordeling tussen alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden.

HOOFDSTUK 4: GEBRUIKSVRIENDELIJKHEID, BEGRIJPELIJKHEID EN RECHTVAARDIGHEID

4.1 GEBRUIKSVRIENDELIJKHEID

Opvallend is dat alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden de gebruiksvriendelijkheid van het systeem als onvoldoende beoordelen. Tussen beide groepen bestaat geen significant verschil in de beoordeling van de gebruiksvriendelijkheid van het alimentatiesysteem.

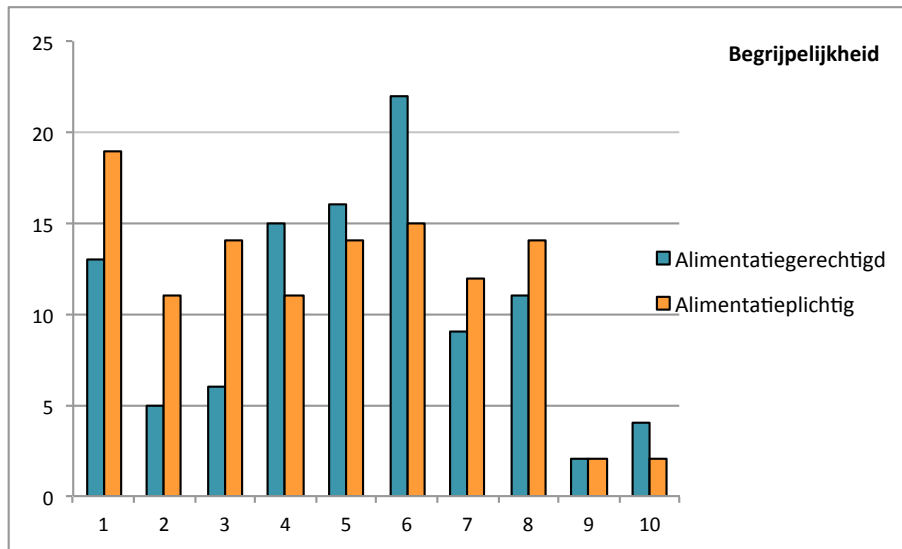
	Alimentatieplichtig	Alimentatiegerechtigd
Gemiddelde	4.8	5.3
Mediaan	5	5

4.2 BEGRIJPelijkheid

Er blijkt geen verschil tussen alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden wat betreft hun oordeel van de begrijpelijkheid. Voor beide groepen geldt dat het oordeel over de begrijpelijkheid een onvoldoende is.

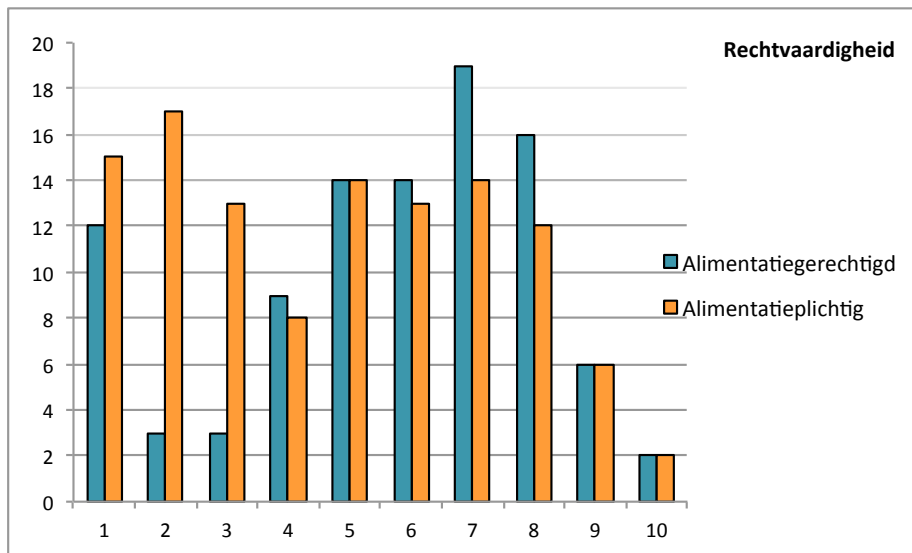
	Alimentatieplichtig	Alimentatiegerechtigd
Gemiddelde	4.6	5.0
Mediaan	5	5

4.3 RECHTVAARDIGHEID

De rechtvaardigheid van de berekening op basis van de oude Tremanormen wordt door alimentatiegerechtigden positiever beoordeeld dan door alimentatieplichtigen. In dit geval komt het erop neer dat alimentatieplichtigen de rechtvaardigheid als onvoldoende beoordelen terwijl alimentatiegerechtigden de rechtvaardigheid als net voldoende beoordelen.

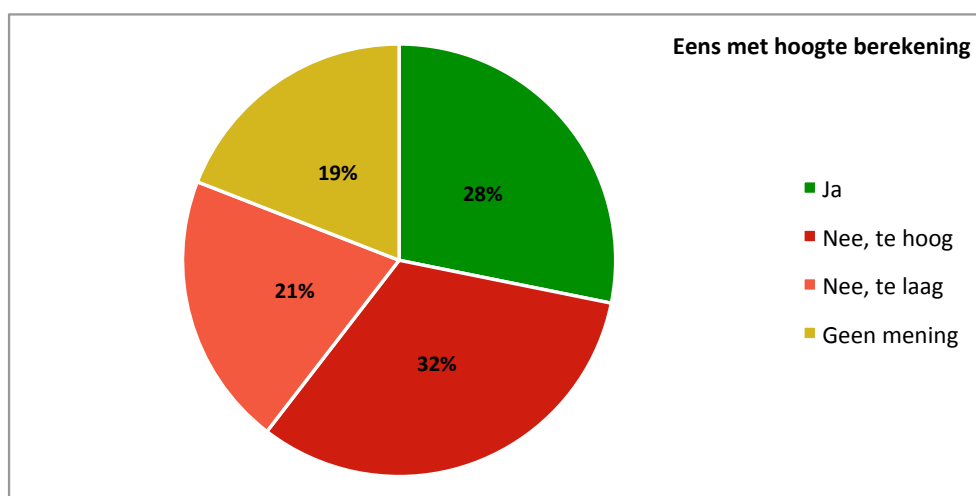
	Alimentatieplichtig	Alimentatiegerechtigd
Gemiddelde	4.7	5.7
Mediaan	5	6

4.4 DE UITKOMST VAN DE BEREKENING

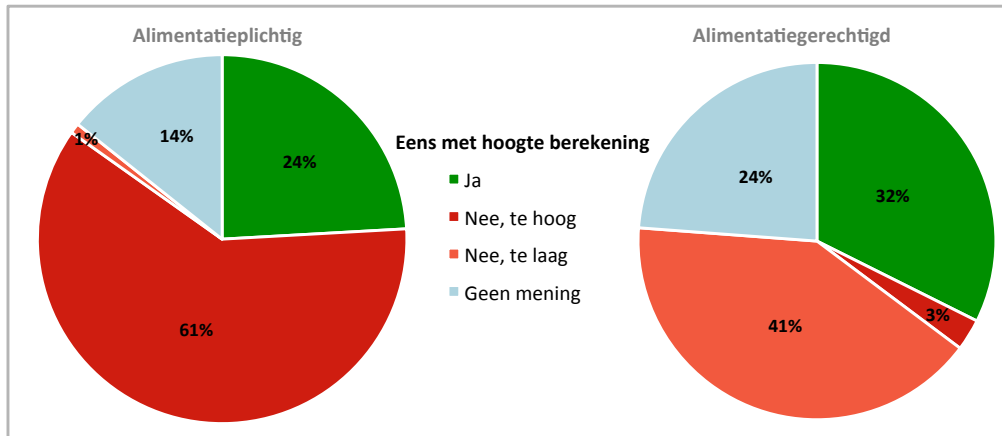
EENS MET DE HOOGTE VAN DE BEREKENING?

Bijna 30% van de respondenten geeft aan het eens te zijn met de hoogte van de door het LBIO berekende alimentatiebedrag. Ongeveer de helft van de respondenten is het niet eens met de hoogte. Van deze groep vinden 2 op de 5 respondenten het door het LBIO berekende alimentatiebedrag te hoog terwijl de overige respondenten het bedrag juist te laag vinden. Dit laatste ligt voor de hand gezien de verhouding alimentatieplichtigen/gerechtigden.

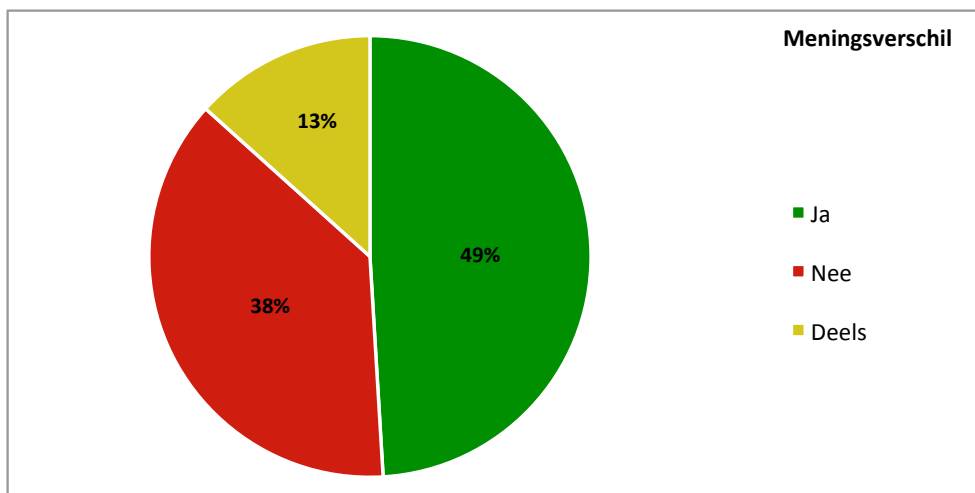
EENS MET DE HOOGTE VAN DE BEREKENING?

Minder dan één derde van de ondervraagde alimentatieplichtigen is het eens met de hoogte van de berekening. Tweederde van de alimentatieplichtigen is het oneens met de hoogte van de berekening. Van de alimentatiegerechtigden is één derde het eens met de hoogte en is één derde het oneens met de hoogte van de berekening.

LEIDDE HET BESPREKEN VAN DE UITSLAG VAN DE UITKOMST VAN DE LBIO BEREKENING MET UW PARTNER TOT MENINGSVERSCHILLEN?

Bijna de helft van de respondenten geeft aan dat het bespreken van de uitkomst met de (ex-) partner tot meningsverschillen leidde. Dit is heel opvallend omdat het een groep is die samen een verzoek doet tot een alimentatieberekening. Het betreft hier dus waarschijnlijk een groter deel ex-partners die 'on speaking' terms zijn.

LEIDDE HET BESPREKEN VAN DE UITSLAG VAN DE BEREKENING DOOR HET LBIO MET UW PARTNER TOT MENINGSVERSCHILLEN?

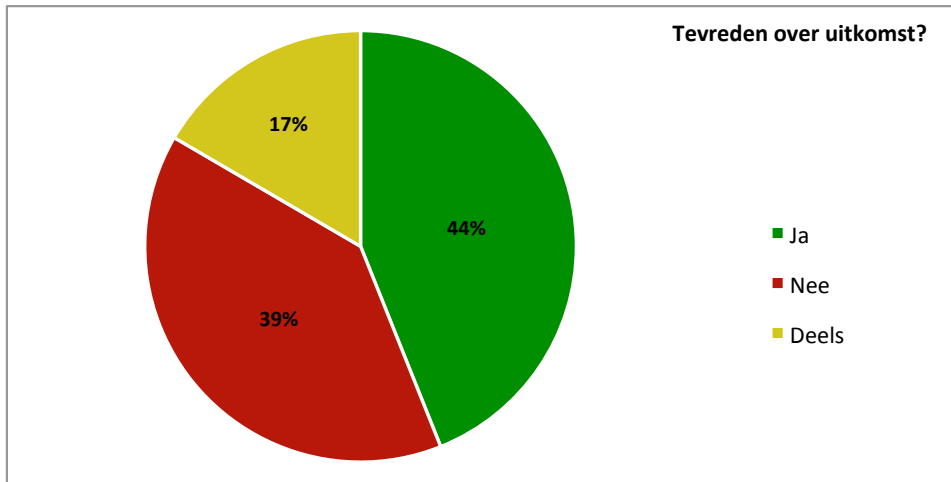
Er bleek geen verschil tussen alimentatiegerechtigden en alimentatieplichtigen met betrekking tot hoe vaak het bespreken van de uitkomsten leidde tot meningsverschillen met de partner.

BENT U TEVREDEN OVER DE UITKOMST?

Een kleine meerderheid van de respondenten geeft aan tevreden te zijn over de uitkomst van de berekening door het LBIO. Een bijna even groot deel van de respondenten is echter niet tevreden.

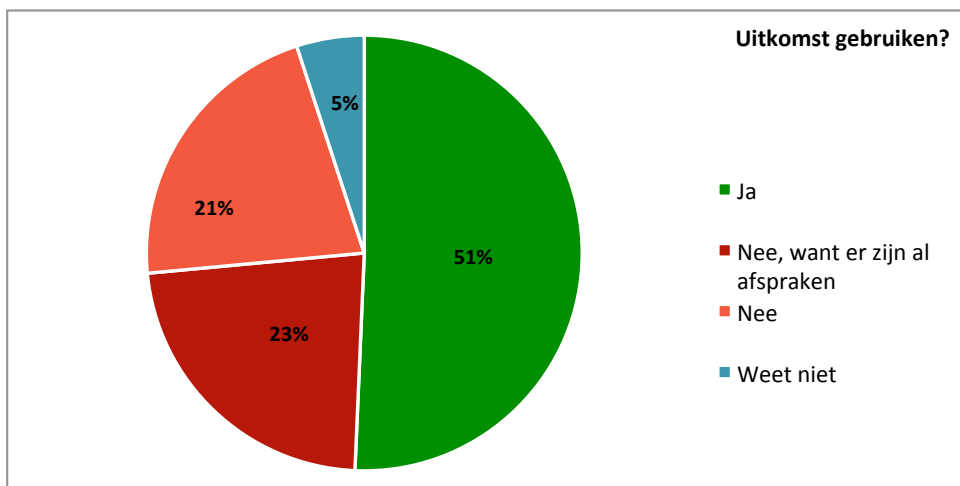
BENT U TEVREDEN OVER DE UITKOMST?

Opvallend is dat er geen verschil bestaat tussen alimentatiegerechtigden en alimentatieplichtigen met betrekking tot hoe tevreden ze waren over de uitkomst.

GAAT U DE UITKOMST GEBRUIKEN?

De helft van de respondenten geeft aan de uitkomsten van de berekening door het LBIO te gaan gebruiken. Iets meer dan 40% van de respondenten is dat niet van plan. Van deze groep geeft de helft aan dat dat is omdat er reeds afspraken gemaakt zijn met de (ex-) partner.

GAAT U DE UITKOMSTEN VAN DE BEREKENING DOOR HET LBIO GEBRUIKEN?

Er blijkt geen verschil tussen alimentatiegerechtigden en alimentatieplichtigen wat betreft de vraag of ze de uitkomsten willen gaan gebruiken. In beide groepen geeft ongeveer de helft van de respondenten aan de uitkomst wel te gaan gebruiken.

4.5 DEELCONCLUSIE

GEBRUIKSVRIENDELIJKHEID

Opvallend is dat alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden de gebruiksvriendelijkheid van het systeem als onvoldoende beoordelen. Tussen beide groepen bestaat geen significant verschil in de beoordeling van de gebruiksvriendelijkheid van het alimentatiesysteem.

BEGRIJPELIJKHEID

Met betrekking tot de beoordeling van de begrijpelijkheid van het alimentatiesysteem door alimentatieplichtigen en- gerechtigden bestaat net als bij de beoordeling van de gebruiksvriendelijkheid geen verschil. Zowel alimentatieplichtigen als alimentatiegerechtigden beoordelen de begrijpelijkheid van het systeem onvoldoende.

RECHTVAARDIGHEID

Ook de rechtvaardigheid van het alimentatiesysteem wordt door zowel alimentatieplichtigen als alimentatiegerechtigden onvoldoende beoordeeld.

Van de alimentatieplichtigen is twee derde het oneens met de hoogte van de berekening. Van de alimentatiegerechtigden is één derde het oneens met de hoogte van de berekening. Van de alimentatieplichtigen is iets minder dan één derde het eens met de hoogte van de berekening. Van de alimentatiegerechtigden is één derde het eens met de hoogte van de berekening.

HOOFDSTUK 5: VERVOLGINTERVIEWS

5.1 GEBRUIKSVRIENDELIJKHEID

In vervolginterviews is gevraagd hoe deelnemers aan de pilotgroep het gebruik van de Tremanormen hebben ervaren. Ook is hen gevraagd hoe zij het contact met het L BIO hebben ervaren. Verder is hen gevraagd wat zij van de toelichting bij de berekening vinden.

De meningen over de gebruiksvriendelijkheid van de Tremanormen, lopen uiteen. Onderstaande quotes illustreren beide ervaringen.

Quotes van alimentatiegerechtigden over de Tremanormen en de uitleg door het L BIO:

“ Ik kreeg snel antwoord. Op e-mails kreeg ik sowieso binnen een week antwoord. Ik heb het contact als positief ervaren. Ik schat mijn onvrede over de berekening voor 80% te wijten aan Tremanormen en voor 20% te wijten aan het L BIO.”

“ Ik vond de Tremanormen erg onduidelijk. Ik raakte de kluts kwijt, maar het contact met het L BIO verliep prima. Ik heb mijn gegevens toegestuurd toen zijn er een paar vragen geweest, die heb ik beantwoord. Daarna kreeg ik antwoord. Het contact verliep prima.”

“ Ik vond het een raar bedrag. Ik vindt het bedrag te laag, maar ik begrijp dat het L BIO aan de Tremanormen gebonden is.”

“ Het contact met het L BIO verliep prima. Mijn onvrede over de berekening volgt uit de systematiek. Niet uit de dienstverlening van het L BIO. Ik was wel verrast dat ik alle financiële gegevens van mijn ex partner heb ontvangen en dat mijn ex partner mijn financiële gegevens heeft ontvangen. Ik was hier van te voren niet van op de hoogte. Ik vind het niet wenselijk dat mijn ex over mijn financiële gegevens beschikt. Ik wilde graag van te voren gewaarschuwd worden.”

Quote van een alimentatieplichtige over het contact met het L BIO:

“ Het contact met het L BIO was verwarrend, omdat meneer de aanvraag heeft gedaan en het L BIO in de veronderstelling was dat zijn ex-partner niet op de hoogte gesteld mocht worden. Dat is niet wenselijk, omdat hij juist deze berekening heeft aangevraagd zodat zij er allebei naar kunnen kijken. Meneer heeft zelf de resultaten doorgestuurd naar zijn ex-partner. Het contact is eerst per telefoon verlopen, daarna per mail en dat was prima.”

5.2 BEGRIJPelijkheid

Geïnterviewden is gevraagd of ze de toelichting bij de berekening hebben bekeken en of zij die begrepen. Het merendeel van de geïnterviewden begrijpt de berekening. Een aantal ondervraagden zegt dat een tekstuele uitleg bij de toelichting veel duidelijk zou maken. Desgevraagd antwoordt een aantal geïnterviewden geen behoefte te hebben aan een tekstuele duiding en dat de huidige toelichting bij de berekening met eventueel telefonische uitleg door het L BIO voldoende is om de berekening te begrijpen. De volgende quotes illustreren beide meningen.

Quotes van alimentatieplichtigen die Tremanormen onvoldoende begrijpelijk vinden:

“ Ik heb de berekening bekeken. Het is me niet meer helemaal duidelijk hoe de berekening is opgebouwd. Ik zie graag een uitleg in Jip en Janneke taal bij de berekening.”

“ Ik hoop dat het berekenen van kinderalimentatie wordt vereenvoudigd. Ik ben van mening dat als de toelichting van het L BIO duidelijker was, dat me dat een hoop telefoontjes zou hebben bespaard.”

“ Hoe werken Tremanormen? Hoe zit dat met het opgebouwde pensioen?

Ik wist niet dat je alle kanten op kunt met betrekking tot de kinderalimentatie door onderling afspraken te

maken. Ik vind dat de schijn wordt gewekt dat kinderalimentatie vastgesteld moet worden; handje klap werkt frustrerend.”

Quotes van alimentatiegerechtigden die de berekening voldoende begrijpelijk vinden:

“ Ik vind de berekening voldoende duidelijk, ik heb geen behoefte aan een tekstuele uitleg”

“ Ik heb de toelichting bekeken en vond het duidelijk.”

5.3 RECHTVAARDIGHEID

Geïnterviewden is onder andere gevraagd wat zij van het aantal posten vinden waar de Tremanormen rekening mee houden en wat zij van de hoogte van het bedrag vinden. Door deze vragen te stellen hoopten we meer inzicht te verkrijgen in de mening van de burgers over de rechtvaardigheid van dit systeem. De alimentatiegerechtigden zijn positiever dan de alimentatieplichtigen. Het aantal posten waar de Tremanormen rekening mee houden, blijkt in de meeste gevallen geen onderwerp van discussie. Ontevredenheid van de geïnterviewden bestaat met name over de hoogte van het bedrag. Onderstaande quotes illustreren dit.

Quote van een alimentatieplichtige over de hoogte van het alimentatiebedrag en het aantal meegenomen posten:

“ Ik zorg in totaal voor zes kinderen. Als ik aan elk kind een bedrag moet besteden als de Tremanormen voorschrijven, dat ik aan twee kinderen moet besteden, dan houd ik netto niets over. Verder vind ik dat de berekening zo eenvoudig mogelijk moet worden gehouden en dat alleen moet worden gekeken naar de situatie zoals die was ten tijde van de scheiding en niet naar de situatie zoals die nu geworden is.”

Quote van een alimentatiegerechtigde over de hoogte van het alimentatiebedrag en het aantal meegenomen posten:

“Ik ben tevreden over de hoogte van het bedrag. De beide inkomens, woonsituaties en kinderen zijn meegenomen in de berekening. Ik vind de berekening duidelijk en bruikbaar. Ik begrijp de berekening en daarom heb ik niets aan te merken op de hoogte van het bedrag.

5.4 DEELCONCLUSIE

De meningen van de geïnterviewden uit de pilotgroep alimentatierekenen over de Tremanormen en over de gebruiksvriendelijkheid van de Tremanormen lopen uiteen. Het merendeel van de ondervraagden wijdde de ontevredenheid aan het systeem van de Tremanormen en niet aan de dienstverlening door het LBIO. Ontevredenheid bestaat vooral over de hoogte van het kinderalimentatiebedrag. Dat geldt vooral voor de alimentatieplichtigen. Ze zeggen niet met hun netto-inkomen uit te komen. Het merendeel van de geïnterviewden begrijpt de berekening. Desalniettemin geeft een deel van de ondervraagden aan graag een tekstuele duiding bij de berekening te ontvangen.

HOOFDSTUK 6: CONCLUSIE

De hoofdvraag was: Wat zijn de ervaringen met en meningen over de Tremanormen van de LBIO-pilot-groep?

De onderzoekspopulatie is de LBIO-pilotgroep. Dit zijn alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden die op beider verzoek voor €50,- een alimentatieberekening hebben laten maken door het LBIO. De groep lijkt qua achtergrondkenmerken op de groep van het onderzoek naar het alimentatiesysteem Recourt/van der Steur: alle inkomensgroepen en opleidingsniveaus zijn vertegenwoordigd en er zijn ongeveer evenveel alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden.

Tijdens het onderzoek zijn de Tremanormen, het onderwerp van studie, aangepast. De resultaten moeten dan ook worden gelezen met dit gegeven in het achterhoofd. Het is niet zeker dat de nieuwe Tremanormen tot andere resultaten leiden. De mening van burgers over de nieuwe Tremanormen is (nog) niet onderzocht.

Opvallend is dat zowel de alimentatieplichtigen als de alimentatiegerechtigden over de gebruiksvriendelijkheid, begrijpelijkheid en de rechtvaardigheid ontevreden zijn. Alleen de rechtvaardigheid krijgt een magere voldoende van de alimentatiegerechtigden. Uit de interviews komt naar voren dat de ontevredenheid over de gebruiksvriendelijkheid en begrijpelijkheid vooral aan de Tremanormen te wijten zijn en niet zonder meer aan de deskundigheid van het LBIO. Incidenteel zijn er klachten over het contact met het LBIO.

Over de uitkomst en het gebruik van de berekening zijn de meningen verdeeld.

LITERATUURLIJST

Baarda & de Goede 2006

D.B. Baarda & M.P.M. de Goede, Basisboek methoden en technieken: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwantitatief onderzoek, Groningen: Wolters-Noordhoff.

Bol 2010a

J.P.M., Bol, „Tremenormen in de mediationpraktijk 2: de verdeling van de kosten van kinderen“, REP, juni 2010, 2, p. 57-60.

Bol 2010b

J.P.M., Bol, „Tremenormen in de mediationpraktijk 3: een pleidooi voor praktijkgerichte alimentatienormen“, REP, juli 2010, 3, p. 95-98.

Dijksterhuis & van Duijvenvoorde 2013

B.M. Dijksterhuis & M. van Duijvenvoorde, Kinderalimentatiesysteem Recourt / Van der Steur. Evaluatieonderzoek onder gescheiden burgers. Uitgave: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Legal Management.

Dijksterhuis & Vels 2011

B.M. Dijksterhuis & N. Vels, HvA-LBIO-rapport alimentatieberekening. Onderzoek naar de mening van burgers over de berekening van kinderalimentatie. Uitgave: Hogeschool van Amsterdam en LBIO.

Dijksterhuis & Vels 2011

B.M. Dijksterhuis & N. Vels, 'De mening van alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden over de berekening van kinderalimentatie', FJR 2012/63, p. 178-183.

Field 2013

A. Field, *Discovering statistics using SPSS*, Sage publications.

NIPO 2012

NIPO, *Scheiden in Nederland 2012*, onderzoek uitgevoerd door TNS NIPO in opdracht van de vFAS, 2012.

Saunders, Lewis & Thornhill 2007

M. Saunders, P. Lewis & A. Thornhill, *Methoden en technieken van onderzoek*, Amsterdam: Pearson Education Benelux, 2007.

De Vocht 2010

A. de Vocht, *Basishandboek SPSS 18 IBM SPSS statistics*, Utrecht: Bijleveld Press, 2010.

Werkgroep alimentatienormen 2013

Werkgroep alimentatienormen, *Rapport alimentatienormen 2013*, 1 april 2013.

BIJLAGEN:

BIJLAGE 1: ENQUÊTE TREMANORMEN LBIO

Vraag: hoe bent u bij het LBIO terecht gekomen?

- Via een zoekmachine/andere website
- Via bekenden
- Via een advocaat, mediator of juridisch/financieel adviseur
- Anders,

Vraag: wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw

Vraag: wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

- Basisonderwijs
- vmbo
- havo/vwo
- mbo
- hbo
- wo
- anders, namelijk:

Vraag: wat is uw bruto-inkomen per maand?

- Tussen 0,- en 1500,-
- Tussen 1500,- en 2500,-
- Tussen 2500,- en 5000,-
- Meer dan 5000,-

Vraag: wat is er op u van toepassing?

- Ik heb recht op kinderalimentatie
- Ik moet kinderalimentatie betalen

Vraag: het LBIO berekende voor u het volgende bedrag aan kinderalimentatie:

- kind 1:
- kind 2:
- kind 3:
- kind 4:
- kind 5:

Vraag: is de hoogte van kinderalimentatie al eerder vastgesteld/zijn er al vaste afspraken met de ex-partner gemaakt?

- Ja, eerder vastgesteld door de rechter
- Ja, eerder onderling afgesproken
- Nee.

Vraag: Hoe lang geleden heeft u de uitslag van de berekening door het LBIO ontvangen?

- 0-3 maanden
- 4-7 maanden
- 8-12 maanden
- Langer dan 12 maanden

Vraag: Heeft u zelfstandig (zonder hulp van deskundige) een alimentatieberekening gemaakt, voorafgaand aan de berekening door het LBIO,?

- Ja, want...
- Nee, want...

Vraag: heeft u een ouderschapsplan gemaakt?

(Ouderschapsplan: ouders die samen minderjarige kinderen hebben moeten als zij uit elkaar gaan volgens de wet een ouderschapsplan maken.)

- Ja
- Nee, dat gaan mijn ex-partner en ik nog doen, met de berekening van het LBIO.
- Nee, dat gaan mijn ex-partner en ik nog doen, zonder de berekening van het LBIO.
- Nee, dat gaan mijn ex-partner en ik niet doen, want

Vraag: stelling: mijn ex-partner en ik hebben afspraken gemaakt over het verblijf van het kind

Toelichting: Verblijf van het kind: de tijd die uw kind bij u of uw ex-partner verblijft.

- ja
- nee, dat is niet gelukt
- nee, dat gaan we nog doen
- deels

Vraag: stelling: de uitkomst van de berekening via de Trema-normen sluit aan bij de afspraken van mijn ex-partner en mij over:

	Volledig oneens	Oneens	Niet oneens, niet eens	Eens	Volledig eens	N.v.t.
Het verblijf van het kind						

Vraag: de begrijpelijkheid van de alimentatieberekening geef ik het volgende rapportcijfer (1-10): ...

Vraag: heeft u de berekening van uw alimentatie bekeken?

- Ja
- Nee (ga door naar vraag ...)

Vraag: ik vind de toelichting van het LBIO bij de berekening :

	Volledig oneens	Oneens	Niet oneens, niet eens	Eens	Volledig eens	Geen antwoord
Begrijpelijk						
Bruikbaar						

Vraag: stelling: ik zie de werkelijke situatie van mij en mijn ex-partner terug in de berekening van de kinderalimentatie:

	Volledig oneens	Oneens	Niet oneens, niet eens	Eens	Volledig eens	Geen antwoord

Vraag: Was u tevreden over de kinderalimentatieberekening die de deskundige heeft gemaakt?

- Ja
- Nee, want.....
- Deels

Vraag: de rechtvaardigheid van de alimentatieberekening van het LBIO volgens de Trema-normen geeft ik het volgende rapportcijfer (1-10): ...

Vraag: bent u het eens met de hoogte van de kinderalimentatie volgens de Trema-normen?

- Ja, want
- Nee, te hoog, want
- Nee, te laag, want
- Geen mening

Vraag: ik ga de hoogte van de kinderalimentatie volgens de Trema-normen gebruiken voor de alimentatieafspraken met mijn ex-partner:

- Ja, want...
- Nee, want er zijn alimentatieafspraken gemaakt
- Nee, want
- Weet ik nog niet, want

Vraag: wat vindt u van de hoogte van uw kinderalimentatie vergeleken met anderen in uw omgeving/lotgenoten via internet?

- Is vergelijkbaar
- Te hoog
- Te laag
- Eens met het bedrag
- Ik heb het niet vergeleken
- Geen mening

Vraag: Indien u de uitkomst van het LBIO heeft besproken: leidde het bespreken van de uitkomst tot een meningsverschil tussen u en uw ex-partner?

- Ja, want
- Nee, want
- Deels, want

Vraag: heeft u opmerkingen en/of suggesties over de berekening van de kinderalimentatie volgens de Trema-normen? Dan kunt u die hieronder weergeven.

.....

Vraag: mag de Hogeschool van Amsterdam u benaderen om uw antwoorden in een persoonlijk of telefonisch gesprek toe te lichten?

- Ja (graag hieronder uw gegevens invullen)
- Nee

Naam:

Adres:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

BIJLAGE 2: VRAGENLIJST VERVOLGINTERVIEWS TREMANORMEN

1. Heeft u eerder een alimentatieberekening uitgevoerd/uit laten voeren?
2. Wat vindt u van de wijze waarop de verdeling van de zorg- en opvoedingstaken(verblijf) van alimentatie plichtige wordt meegewogen?
3. Wat vindt u van de wijze waarop het contact met het LBIO is verlopen?
4. Wat vindt u van de hoogte van het berekende alimentatiebedrag?
5. Bent u van plan de uitkomst te gebruiken in de onderhandelingen met uw ex-partner?
6. Hoe hoog schat u de werkelijke bijdrage voor uw kind voor de scheiding?/na de scheiding?
7. Wat vindt u van het aantal posten waarmee rekening gehouden wordt?
8. Heeft u de toelichting bij de berekening bekeken?
 - a. Vond u hem duidelijk? Indien Ja Waarom wel/ Indien nee waarom niet?
9. Heeft u nog vragen en/of opmerkingen?

ⁱ PvDA VVD, plan voor de nieuwe berekening van kinderalimentatie, Den Haag:2011.

© Hogeschool van Amsterdam
Januari 2014

Lectoraat Legal Management

Kenniscentrum Maatschappij en Recht
Wibautstraat 80-86
1091 GP Amsterdam
www.hva.nl/legalmanagement